

BRŪKŠNELIO IR BRŪKŠNIO VARTOJIMAS

Brūkšnelis

Brūkšnelis dažniausiai rašomas tarp tikrinių daiktavardžių.

1. Brūkšneliu jungiamos dvi asmens pavardės, pvz.: *Oleka-Žilinskas, Bertašiūtė-Domarkienė* (bet du vardai rašomi be brūkšnelio, pvz.: *Jonas Vytautas Budrys, Ona Regina Mikalajūnaitė*).
2. Brūkšnelis rašomas dvigubame geografinio objekto pavadinime, pvz., *Šiaurės Reinas-Vestfalija*.
3. Brūkšnelis rašomas dvigubame simboliniame pavadinime, sudarytame iš dviejų susijungusių organizacijų pavadinimų, pvz.: „*Santara-Šviesa*“, „*Egkė-Iskada*“, „*Švyturys-Utenos alus*“.

Tarp bendrinių daiktavardžių brūkšnelio patartina vengti, nors brūkšneliu jungiami lygiaverčiai žodžiai, kartu reiškiantys vieno daikto ar reiškinio pavadinimą, pvz.: *lopšelis-darželis, seminaras-pasitarimas*.

1. Brūkšnelis nerašomas, jei vienas žodis paaiškina ir patikslina kitą, pvz.: *gydytojas pediatras, mokytojas matematikas, politikas profesionalas*.
2. Brūkšnelis nerašomas tarp žodžių, žyminčių ne vieno, o dviejų dalykų pavadinimus. Tokie žodžiai jungiami jungtuku *ir*, pvz., *pajamų ir išlaidų sąmata* (ne *pajamų-išlaidų sąmata*), *globos ir rūpybos tarnybos* (ne *globos-rūpybos tarnybos*), *kompensacija už karštą ir šaltą* (ne *karštą-šaltą vandenį, vandentiekio ir kanalizacijos tinklai* (ne *vandentiekio-kanalizacijos tinklai*)).
3. Du žodžiai iš viso nereikalingi, jei dalyką galima nusakyti vienu žodžiu: *krovimo (krovos) darbai*, gali būti *pakrovimo ir iškrovimo darbai* (ne *pakrovimo-iškrovimo darbai*), *mokslinis arba teorinis aspektas* (ne *mokslinis-teorinis aspektas*), *moralinės problemos* arba *etinės problemos* (ne *moralinės-etinės problemos*), *buitinės arba materialinės sąlygos* (ne *buitinės-materialinės sąlygos*). Vietoj *sąskaita-faktūra* pakaktų vartoti tik *faktūra*, tačiau atsižvelgus į dvižodžio termino paplitimą apčiuopiamas terminas *sąskaita faktūra*.
4. Vieno žodžio dažnai užtenka ir dvišaliams veiksams nusakyti: *dokumentų perdavimas* (ne *perdavimas-priėmimas*), *namo pirkimo* (ne *pirkimo-pardavimo*) sutartis. Jei dvišaliai santykiai vis dėlto nusakomi dviem žodžiais, tarp jų rašytinas ne brūkšnelis, o brūkšnys.

Tarp būdvardžių brūkšnelio patartina vengti, nors jis gali būti rašomas tarp dviejų sintaksiškai lygiaverčių būdvardžių, reiškiančių vieną kompleksinę daikto ypatybę, pvz., *socialinė-ekonominė sistema, klausiamieji-santykiniai įvardžiai* (dažniausiai būdvardžiai turi priesagą *-inis*). Tačiau vietoj brūkšneliu sujungtų būdvardžių, kur galima, rekomenduotina vartoti sklandesnes konstrukcijas, pvz.: *silikatiniai betono dirbiniai* (ne *silikatiniai-betoniniai dirbiniai*), *gamybinės technikos skyrius* (ne *gamybinis-techninis skyrius*).

Brūkšnelis su skaitvardžiais ir skaitmenimis

1. Prie arabiškų skaitmenų brūkšneliu jungiamos skaitvardinės galūnės, rečiau antrasis sudurtinio žodžio dėmuo, pvz.: *1-as, 2-as, 1940-ieji, 50-metis, 40-tūkstantasis*. Kanceliariniuose raštuose skaitvardžiai dažniausiai rašomi be galūnių, pvz., *3 priedas, 5 punktas*.

PASTABOS.

- Galūnė pridedama kartu su kamiengalio minkštumo ženklu: *3-iasis* (ne *3-asis*), *33-iaisiais* (ne *33-aisiais*).

• Po romėniškų skaitmenų brūkšnelis nerašomas, pvz., *III dalis* (ne *III-ioji dalis*), *V skyrius* (ne *V-asis skyrius*).

2. Brūkšnelis rašomas tarp datų žyminčių skaitmenų grupių, pvz., *2007-05-16*, *1998-12-18*.

Brūkšnys

Brūkšnys yra skyrybos ženklas. Juo skiriamos sakinio dalys, sakinių dėmenys, tiesioginė kalba (brūkšnį, jei naudojama ne lietuviško standarto klaviatūra, galima surinkti taip: *Alt+0150* arba *Ctrl+Num-*).

1. Brūkšnys rašomas tarp žodžių, reiškiančių dvišalius santykius (nors dažnai galima vartoti vieną žodį ar jungtuką *ir*, pvz.: *Sudarė pirkimo–pardavimo* (nors geriau *prekybos sutartį. Prasidėjo Lietuvos–Baltarusijos* (geriau *Lietuvos ir Baltarusijos*) *derybos*).

2. Brūkšnys rašomas tarp dviejų ar daugiau žodžių ar skaitmenų, žyminčių daiktų bei reiškinių vietas, laiko, kiekio, eilės ribas, pvz.: *Traukinys Vilnius–Kaunas* (ne *Vilnius-Kaunas*) *išvyks laiku. Lankytojai priimami 12.30–16.30* (ne *12.30-16.30*) *valandomis. Bibliotekoje lankausi 2–3 kartus* (ne *2-3 kartus*) *per savaitę*.

Pavyzdžiai

Netaisyklingas variantas	Taisyklingas variantas
2008–01–13	2008-01-13
2007-2008 m.	2007–2008 m.
Lopšelis darželis „Vyturėlis“; lopšelis–darželis „Vyturėlis“	Lopšelis-darželis „Vyturėlis“; lopšelis-darželis „Vyturėlis“
13.00-14.00 val.	13.00–14.00 val.
I-oji, II-oji vieta	I, II vieta
3-as priedas	3-ias priedas; 3 priedas (<i>kanceliariniuose raštuose</i>)
Ausų-liežuvių vyniotinis	Ausų ir liežuvių vyniotinis
sąskaita-faktūra	sąskaita faktūra

1. Valstybinės kalbos komisijos tinklalapis (<http://www.vlkk.lt/nutarimai/rasyba/bruksnelis.html>)

2. Kanceliarinės kalbos patarimai. – V., 2002

3. Lietuvių kalbos rašyba ir skyryba. – V., 1992